

તૃતીય વર્ષ બી.એ. (૨૦૦૬)ની પરીક્ષા માટે

પ્રશ્નપત્ર ૬ :

(ક) સમાસચક્ર અને વૈયાકરણ 'સિદ્ધાન્ત કૌમુદી'માંથી કારક પ્રકરણ	૩૫ ગુણ
(ખ) તુલનાત્મક ભાષાશાસ્ત્ર (સંસ્કૃત ભાષાના પરિચય માટેના વિષયો) અને ભાષાવિજ્ઞાન	૩૫ ગુણ
Units : I કારક પ્રકરણનાં સૂત્રોની સમજૂતી અને પૂર્વાપર સંદર્ભ	૧૫ ગુણ
II સમાસનાં પ્રકાર, લક્ષણ અને ઉદાહરણો (સમાસચક્રને આધારે)	૧૦ ગુણ
III કારકોનો સ્વરૂપ પરિચય અને વિભક્તિના ઉપયોગો	૧૦ ગુણ
IV ભાષાકુળો, ભારત-યુરોપિયન ભાષાઓ, સંસ્કૃતની ઉત્પત્તિ, ઉત્ક્રાન્તિ, સંસ્કૃત અને અસ્વેતા	૧૫ ગુણ
V ભાષાશાસ્ત્રનું ઐતિહાસિક અધ્યયન, ભાષામાં થતું પરિવર્તન, અર્થનું પરિવર્તન, રૂપવિજ્ઞાન અને વાક્યસંરચના.	૨૦ ગુણ

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. સંસ્કૃત કા ભાષાશાસ્ત્રીય અધ્યયન' : ડૉ. ભોલાશંકર વ્યાસ
૨. Sanskrit Language – T. Burrow
૩. 'Historical Linguistics' by Wunifred Manmann (Indian Edition)–Page 50
૪. 'સંસ્કૃત કા ઐતિહાસિક ઔર સંરચનાત્મક પરિચય' : ડૉ. દેવી દયાલ શર્મા, પ્રકાશન : હરિયાણા હિંદી ગ્રંથ અકાદમી, ચંદીગઢ.
૫. 'ભાષાશાસ્ત્ર અને પ્રાચીન ભારતીય આર્યભાષા' અને સંસ્કૃત વાક્યસંરચના : ડૉ. વસન્ત ભટ્ટ.
૬. ભાષાવિજ્ઞાન – નગેન્દ્ર, અનુ. બળવંત જાની, પ્રવીણ પુસ્તક ભંડાર, રાજકોટ.

પ્રશ્નપત્ર ૭ : અભ્યાસક્રમમાં નિયત ગ્રંથો :

(ક) સદાનન્દનો વેદાન્તસાર	૩૫ ગુણ
(ખ) ઈશ્વરકૃષ્ણની "સાંખ્યકારિકા"	૩૫ ગુણ
Units : I સદાનન્દનું જીવન, સમય, કર્તૃત્વ અને પ્રદાન તથા વેદાન્તસાર (અધ્યાય ૧-૨)	૧૫ ગુણ
II વેદાન્તસાર (અધ્યાય ૩-૪)	૧૦ ગુણ
III વેદાન્તસાર (અધ્યાય ૫-૬)	૧૦ ગુણ
IV ઈશ્વરકૃષ્ણની મૂળ કારિકાઓનો અનુવાદ અને સમજૂતી	૧૦ ગુણ
V ૧. સાંખ્યદર્શનનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ ૨. કૃતિમાં નિરૂપાયેલા દાર્શનિક વિચારો.	૨૫ ગુણ

પ્રશ્નપત્ર ૮ : અભ્યાસક્રમ :

(ક) અન્નભટ્ટનો તર્કસંગ્રહ	૩૫ ગુણ
(ખ) કૌટિલ્યનું અર્થશાસ્ત્ર-તેમાંથી અધિકરણ-૬ (૧-૨ મંડલયોનિ) અને અધિકરણ-૭ના (૧ થી ૫ પ્રકરણ)-ચારૂગુણ્ય	૩૫ ગુણ
Units : I તર્કસંગ્રહનાં સૂત્રોની સમજૂતી	૧૦ ગુણ
II (૧) પદાર્થ, કારણ, પ્રમાણ, પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, ઉપમાન અને શબ્દ (૨) હેત્વાભાસો વગેરે.	૨૫ ગુણ
III અર્થશાસ્ત્ર પરિચય, યાત્રક્યનું જીવન, સમય, વ્યક્તિત્વ-વિચાર, શાસન વ્યવસ્થામાં પ્રદાન અને રાજકીય ચિંતન	૧૦ ગુણ
IV અધિકરણ-૬ (૧-૨) અને અધિકરણ-૭ (૧ થી ૫)ના સૂત્રોની સમજૂતી	૧૦ ગુણ
V અર્થશાસ્ત્રના નિયતાંશમાં આવતા પ્રતિપાદવિષયો.	૧૫ ગુણ

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. અન્નભટ્ટનો તર્કસંગ્રહ : આથલ્યે અને બોડાસ
૨. તર્કસંગ્રહ : જિતેન્દ્ર જેટલી અને વસન્ત પરીખ
૩. કૌટિલ્ય કા અર્થશાસ્ત્ર : સં. વાયસ્પતિ ગૈરોલા, (ચતુર્થ આવૃત્તિ), પ્રકાશન : ચૌખમ્બા વિદ્યાભવન, વારાણસી, ૧૯૯૧ (પૃષ્ઠ ૪૪૧ થી ૪૭૬)

પ્રશ્નપત્ર ૯ : અભ્યાસક્રમ

(૧) શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા (માત્ર મૂલ શ્લોકો)૬૩ ગુણ
(શાસ્ત્રીય પ્રશ્નો અપેક્ષિત નથી, મૂલમાંથી ઉદ્ભવતા પ્રશ્નો જ અપેક્ષિત છે.)	
(૨) અધ્યાય ૧૨ અને અધ્યાય ૧૫-મુખપાઠ માટે૭ ગુણ
Units :	
I ભગવદ્ ગીતા (૧ થી ૧૮) શ્લોકોની સમજૂતી	૧૪ ગુણ
II અધ્યાય (૧ થી ૯)માંથી ઉદ્ભવતા વિષયો	૧૪ ગુણ
III અધ્યાય (૧૦ થી ૧૮)માંથી ઉદ્ભવતા વિષયો	૧૪ ગુણ
IV અધ્યાય-૬, ૯, ૧૦, ૧૧ અને ૧૫નો સારલેખન (ધ્યાનયોગ, રાજવિદ્યા- રાજગુહ્યયોગ, વિભૂતિયોગ, વિશ્વરૂપદર્શનયોગ અને પુરુષોત્તમયોગ)	૧૦ ગુણ
V ૧. ભગવદ્ ગીતાનું મહત્વ, ઉપદેશ, ટીકાકારોનાં મંતવ્યો, આધુનિક વિવેચકો, ગીતા અને ઉપનિષદનો સંબંધ તથા ગીતા અને બ્રહ્મસૂત્ર	૧૧ ગુણ
૨. અધ્યાય ૧૨ અને ૧૫માંથી શ્લોકપૂર્તિ	૭ ગુણ

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. “ગીતા રહસ્ય યાને કર્મયોગશાસ્ત્ર” : બાલગગાધર ટિળક
૨. “ગીતા નિબંધો” : શ્રી અરવિંદ ઘોષ
૩. “શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા” : સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણન્
૪. “ગીતા પ્રવચનો” : શ્રી વિનોબા ભાવે.
૫. શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં નિરૂપિત કર્મબંધનમાંથી મુક્તિ અને કર્મબંધનનો અભાવ - વસન્ત ભટ્ટ

પ્રશ્નપત્ર ૧૦ : અભ્યાસક્રમ

૧. સંસ્કૃતમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ : (બી.એ.)ની કક્ષાને અનુરૂપ સરળ પ્રાસાદિક સંસ્કૃતનો અનુવાદ૧૦ ગુણ
૨. અચ્ સન્ધિપ્રકરણમ્ - લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદીમાંથી૨૦ ગુણ
૩. નીચેના ૧૦ છંદો-તેમનું બંધારણ, લક્ષણ, ઉદાહરણ :૧૦ ગુણ
શાર્દૂલવિકીરિત, શિખરિણી, માલિની, પૃથિવી, વસન્તતિલકા, ઉપજ્જતિ, મન્દાકાન્તા, અનુષ્ટુપ, શાલિની, ઋગ્ધરા.	
૪. શ્રીહર્ષની રત્નાવલી નાટિકા૩૦ ગુણ
Units :	
I સંસ્કૃતમાંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ અને ગર્યાવબોધ (Comprehension)	૧૦ ગુણ
II લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદીના અચ્ સન્ધિપ્રકરણમાંથી સૂત્રોની શરૂઆતના ૧ થી ૨૯ સૂત્ર (પૂર્વરૂપ એકાદેશ સુધી) સમજૂતી અને યજ્ઞાદેશ, અયાદિ, ગુણ-વૃદ્ધિઆદેશ, ટિસંજા, પરરૂપ, સવર્ણદીર્ઘ, પૂર્વરૂપ.	૨૦ ગુણ
III પ્રશિષ્ટ (નિયત) છંદોનાં બંધારણ, લક્ષણ અને ઉદાહરણ	૧૦ ગુણ
IV રત્નાવલીમાંથી અનુવાદ અને પૂર્વાપર સંદર્ભ	૧૨ ગુણ
V રત્નાવલી-નાટિકાનો કૃતિલક્ષી વિવેચનાત્મક અભ્યાસ અને આસ્વાદ	૧૮ ગુણ

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. “A Guide to Sanskrit Composition”, V. S. Apte
૨. “સંસ્કૃત પ્રવેશિકા” : બાબુરામ સક્સેના
૩. “સંસ્કૃત-વાક્યસંરચના” : ડૉ. વસન્ત ભટ્ટ
૪. બૃહદ્ અનુવાદ ચન્દ્રિકા : ચક્રપર ગોંટિયાલ “હંસ”
૫. લઘુસિદ્ધાન્તકૌમુદી - ગીતાપ્રેસ ગોરખપુર.

પ્રશ્નપત્ર ૧૧ : નિબંધ લેખન :

.....૭૦ ગુણ

ત્રીજા વર્ષ બી.એ.ના સંસ્કૃત વિષયના નિબંધના પ્રશ્નપત્રમાં ૨૦૦૬ની પરીક્ષા માટે ૨૫ નિબંધોની સૂચિ નીચે પ્રમાણે છે :

૧. વૈદિક દેવતાઓનું સ્વરૂપ	૧૪. મહાકવિ ભવભૂતિ
૨. બ્રાહ્મણ સાહિત્યનો પરિચય	૧૫. સંસ્કૃત નાટ્યસાહિત્યમાં હાસ્યરસ
૩. વૈદિક ધર્મનું સ્વરૂપ	૧૬. પાણિનીય સંસ્કૃત વ્યાકરણ પરંપરા
૪. વૈદિક સૂક્તોમાં કાવ્યતત્ત્વ	૧૭. પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત વાર્તાસાહિત્ય
૫. રામાયણ : આદિકાવ્ય તરીકે	૧૮. સંસ્કૃત નાટકોની ઉત્પત્તિ
૬. મહાભારત : એક વિશ્વકોશ	૧૯. સંસ્કૃત કાવ્યશાસ્ત્રની વિચાર પરંપરાઓ
૭. ભગવદ્ ગીતામાં ઉપદેશોલી જીવનકલા	૨૦. સંસ્કૃત મહાકાવ્ય-સાહિત્યમાં ગુજરાતનું પ્રદાન
૮. સંસ્કૃત મુક્તક સાહિત્ય	૨૧. ઉપનિષદોનું તત્ત્વજ્ઞાન
૯. સંસ્કૃતમાં ગદ્ય-કાવ્ય	૨૨. પંચ મહાકાવ્ય
૧૦. ષડ્ દર્શનોનો પ્રારંભિક પરિચય	૨૩. સંસ્કૃત-એકાંકી રૂપકો
૧૧. ભારતીય દર્શનમાં કર્મ અને પુનર્જન્મનો સિદ્ધાંત	૨૪. સંસ્કૃત નાટ્ય-સાહિત્યમાં ગુજરાતનું પ્રદાન
૧૨. ભારતીય દર્શનમાં આત્મતત્ત્વ	૨૫. સંસ્કૃત સ્તોત્ર સાહિત્ય
૧૩. ભારતીય દર્શનમાં મોક્ષવિચાર	

- Units :**
- I વૈદિક સાહિત્ય વિષયક નિબંધો
 - II આર્ષ મહાકાવ્ય વિષયક નિબંધો
 - III દર્શન વિષયક નિબંધો
 - IV વ્યાકરણ અને અલંકાર વિષયક નિબંધો
 - V પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્ય વિષયક નિબંધો

નોંધ : દરેક વિભાગમાંથી એક-એક નિબંધ પૂછાશે; જેમાંથી બેના ઉત્તર આપવા અપેક્ષિત રહેશે.

ભલામણ કરેલાં પુસ્તકો

૧. A New History of Sanskrit Literature : Krishna Chaitanya
૨. A History of Sanskrit Literature : Winternetz
૩. A History of Sanskrit Literature : Macdonell (મો. પા. દવેનો ગુજરાતી અનુવાદ)
૪. સંસ્કૃત સાહિત્ય કા ઇતિહાસ : વાયસ્પતિ ગૌરોલા
૫. આધુનિક સંસ્કૃત નાટક (ભાગ-૨) : રામજી ઉપાધ્યાય
૬. પ્રશિષ્ટ સંસ્કૃત સાહિત્યનો ઇતિહાસ : ડો. અમૃત ઉપાધ્યાય
૭. સંસ્કૃત નાટકોનો પરિચય : ડો. ટી. એસ. નાન્દી
૮. સાહિત્યશાસ્ત્રની વિચાર પરંપરાઓ : ડો. ટી. એસ. નાન્દી
૯. પાણિનીય વ્યાકરણશાસ્ત્રની પરંપરાનો ઇતિહાસ : ડો. જયદેવ એમ. શુક્લ
૧૦. ગુજરાતના સંસ્કૃત નાટ્યકારો : ડો. વાસુદેવ પાઠક
૧૧. હિન્દ તત્ત્વજ્ઞાનનો ઇતિહાસ : શ્રી નર્મદાશંકર દે. મહેતા
૧૨. ગુજરાતમાં મહાભારતને આધારે રચાયેલાં સંસ્કૃત રૂપકો અને મહાકાવ્યો : ડો. શાંતિકુમાર પંડ્યા

અથવા

પ્રશ્નપત્ર ૧૧ : વ્યાકરણ (નિયત અભ્યાસક્રમ) :

.....૭૦ ગુણ

૧. સન્ધિ : ક. સ્વરસન્ધિ ખ. વ્યંજનસન્ધિ ગ. વિસર્ગસન્ધિ. (અપવાદોના સામાન્ય પરિચય સાથે).
૨. નામરૂપો :
 - (૧) નીચેનાં જેવાં સ્વરાંત નામોનાં રૂપો : રામ, વન, માલા, હરિ, મતિ, વારિ, વૃક્ષ, નદી, ધેનુ, મધુ, વધુ, પિતૃ, નૃ, માતૃ, સ્વસૃ, દુહિતૃ, તથા 'ઋ' અંતવાળાં (નેતૃ વગેરે) તેમ જ અન્ય સ્વરાંત વિશેષણોનાં રૂપો.
 - (૨) નીચેનાં જેવાં વ્યંજનાંત નામોનાં રૂપો : મરુત્, વાકૃ, જગત્, શશિન્, રાજન્, આત્મન્, ભાવિન્, ચન્દ્રમસૃ, મનસૃ.
 - (૩) નીચેનાં જેવાં વ્યંજનાંત વિશેષણોનાં રૂપો : ભગવત્, તેજસ્વિન્, વિદસૃ, વાકૃ.
૩. નીચેનાં સર્વનામોનાં રૂપો : અસ્મદ્, પુષ્પદ્, અદસૃ, તદ્, યદ્, ઈદમ્, સર્વ, અન્ય, એતદ્, કિમ્.

૪. ક્રિયાપદોનાં રૂપો : દશ લ્ કારના પરિચયપૂર્વક :

- (૧) ગણ ૧, ૪, ૬ અને ૧૦નાં વર્તમાનકાળ, હ્સ્તન ભૂતકાળ, આજ્ઞાર્થ તથા વિધ્યર્થનાં પરસ્મૈપદી અને આત્મનેપદી ધાતુઓનાં રૂપો.
- (૨) બીજા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : અસ્, અદ્, યા, સ્તુ, હન્, અધિ પૂર્વક ઇ.
- (૩) ત્રીજા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : દા, ધા, લા, પૃચ્છ.
- (૪) પાંચમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : ચિ, આપ્, શક્.
- (૫) સાતમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : રુષ્, રન્.
- (૬) આઠમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : કૃ, તન્.
- (૭) નવમા ગણના નીચેના ધાતુઓનાં ઉપર્યુક્ત ચાર પ્રકારનાં રૂપો : જ્ઞા, કી, મુષ્, બન્.

૫. (૧) ગણકાર્યરહિત કાળોમાં નીચેના ધાતુઓનાં પરોક્ષ ભૂ.કા.નાં ત્રીજા પુરુષનાં રૂપો : ગમ્, થક્, હન્, જ્ઞા, દા, લા, ભુજ.
 (૨) અન્ય લ કારો પૈકી સામાન્ય ભવિષ્યકાળ, હ્સ્તન ભૂતકાળ, અઘતન, ક્રિયાતિપત્યર્થ રૂપોનો સામાન્ય પરિચય.

૬. પ્રેરક ક્રિયાપદનાં રૂપો.

૭. કર્મણિ પ્રયોગનાં રૂપો.

૮. નીચેનાં કૃદન્તો : ભૂતકૃદન્ત (કર્તરિ અને કર્મણિ), વર્તમાનકૃદન્ત (કર્તરિ-કર્મણિ), વિધ્યર્થકૃદન્ત, હેત્વર્થકૃદન્ત, સંબંધક ભૂતકૃદન્ત.

૯. અધિકતાદર્શક અને શ્રેષ્ઠતાદર્શક રૂપો.

૧૦. નીચેના સમાસોનો પરિચય : દન્દ, તત્પુરુષ, બહુવ્રીહિ, અવ્યયીભાવ, કર્મધારય, દ્વિગુ.

૧૧. 'નામધાતુઓ' તથા 'ચિવપ્રત્યયાંત' રૂપોનો પરિચય.

૧૨. 'સતિસપ્તમી' અને 'અનાદરાર્થે ષષ્ઠી' રચનાનો પરિચય.

૧૩. કર્તરિ-કર્મણિ-ભાવે પ્રયોગ.

૧૪. 'કારક વિભક્તિ' અને 'ઉપપદ વિભક્તિ'નો પરિચય.

૧૫. વાક્યરચનાનો સામાન્ય પરિચય.

સંદર્ભ ગ્રંથો

૧. 'બૃહદ્ અનુવાદ ચન્દ્રિકા' - ચક્રધર નૌટિયાલ 'હંસ'.
૨. 'સંસ્કૃત વાક્ય સંરચના' - ડૉ. વસન્ત મ. ભટ્ટ.
૩. સંસ્કૃત માર્ગોપદેશિકા અને
૪. મન્દિરાન્ત:પ્રવેશિકા-ડૉ. આર. જી. ભાંડારકર.